

Bölüm 10

ELEŞTİREL DÜŞÜNME EGZERSİZLERİ

Şeyma DEMİR ERBAŞ¹
Elif GENÇER ŞENDUR²

Giriş

Günümüzde, karmaşık bakım ortamlarında sağlık çalışanlarının hızlı ve doğru kararlar vermelerini gerektiren bilişsel becerilere sahip olmaları beklenir (1). Bu becerilerden biri olduğunu bildiğimiz eleştirel düşünme sürecinde hemşire bakım verdiği bireylerin sağlık gereksinimlerini belirler ve bütüncül bir yaklaşımla bireye özgü hemşirelik bakım planını gerçekleştirir.

Eleştirel düşünme, hemşirelerin günlük çalışmalarının bir parçasıdır (2). Rogal et al. (3)'un da ifade ettiği gibi, "sağlık hizmetlerinin sunumunda artan karmaşık gereksinimler ve genişleyen roller, hemşirelerin eleştirel düşünen ve kendi kendini yöneten öğrenenler olmasını gerektirmektedir." Bu nedenle, hemşirelik eğitiminin henüz ilk yıllarından itibaren eleştirel düşünür hemşirelerin yetiştirilmesinin önemli olduğuna inanıyoruz. Literatürde düşük eleştirel düşünme becerilerine sahip oldukları bildirilen hemşirelik öğrencileri için hemşire eğitimciler, bu becerileri kazandırmak ve geliştirmek amacıyla ya yeni stratejiler üretmeli ya da etkinliği kanıtlanmış öğretim yöntemlerini aktif bir şekilde kullanmalıdır (4-6). Gelişmiş ve iyi uygulanan eleştirel düşünme becerileri sayesinde mesleki yeterliliklerin gelişmesinin yanı sıra karar verme yetisi de güçlenir (7). Böylece hemşirelik bakımının kalitesi, hasta güvenliği ve memnuniyet daha fazla artar.

Hemşirelikte eleştirel düşünmeyi geliştirmek için bir dizi yöntem ve strateji tanımlanmış ve kullanılmaktadır. Bunlara, kitabın önceki bölümlerinde geniş bir şekilde yer verilmiştir. Bu bölümün temel amacı ise, önceden tanımlanmış ve hali hazırda kullanılmakta olan öğretim yöntemlerini hasta senaryoları aracılığıyla kullanarak eleştirel düşünme pratiği yapmaktır. Bu doğrultuda, üç farklı öğretim tekniği ile egzersizler yapılacaktır: (1) kavram haritaları, (2) altı şapkalı düşünme

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü İç Hastalıkları Hemşireliği AD, seymademir@ibu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-4112-9161

² Arş. Gör., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü İç Hastalıkları Hemşireliği AD, elifgencer@ibu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-6420-1600

Sonuç

Kitabın bu bölümünde hemşirelikte eleştirel düşünme becerilerini geliştirmek amacıyla kullanılacak yöntemlerin senaryoya dayalı egzersizlerine yer verilmiştir. Kavram haritası, altı şapkalı düşünme ve beyin fırtınası yöntemleri üzerinde durulmuştur. Her bir yöntemin sistematik şekilde uygulanabilmesi için oluşturulan yönergeler uygulama alanlarında ve hemşirelik eğitiminde yenilikçi ve yaratıcı fikirler üretmek, bilgileri analiz-sentez etmek ve dolayısıyla eleştirel düşünme becerilerini geliştirmek amacıyla kullanılabilir. Bu sayede, hemşirelerin/ hemşirelik öğrencilerinin teorik ve bakıma yönelik bilgi düzeylerini artırma yoluyla uygun ve doğru klinik kararlar verebilmelerine katkı sağlanmış olur.

KAYNAKÇA

1. Carbogim F da C, Barbosa ACS, de Oliviera LB, et al. Educational intervention to improve critical thinking for undergraduate nursing students: A randomized clinical trial. *Nurse Education in Practice*. 2018;33:121-126. doi:10.1016/j.nepr.2018.10.001
2. Von Colln-Applying C, Giuliano D. A concept analysis of critical thinking: A guide for nurse educators. *Nurse Education Today*. 2017;49:106-109. doi:10.1016/j.nedt.2016.11.007
3. Rogal SM, Young J. Exploring critical thinking in critical care nursing education: A pilot study. *The Journal of Continuing Education in Nursing*. 2008;39(1):28-33. doi:10.3928/00220124-20080101-08
4. Aydın A, Kurudi rek F. Hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeylerinin yaratıcılıklarına etkisi. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi*. 2021;9(1):140-149. doi:10.33715/inonusaglik.831126
5. Uyar MG, Güven ŞD. Relationship between the student nurses' critical thinking dispositions and autonomy levels. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*. 2020;3(7):421-430. doi:10.5222/SHYD.2020.71676
6. Yıldırım N, Çatal E. Hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri ile klinik karar verme becerileri ilişkisi. *YOBÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 2022;3(2):177-185.
7. Gençer Şendur E, Akman Yılmaz A. Hemşirelik Sürecinde Anahtar Öge: Eleştirel Düşünme. *Yaşam Boyu Hemşirelik Dergisi*. 2023;3(1):118-135. doi:10.29228/Innursing.67683
8. Carvalho DPSRP, Azevedo IC, Cruz GKP, et al. Strategies used for the promotion of critical thinking in nursing undergraduate education: A systematic review. *Nurse Education Today*. 2017;57:103-107. doi:10.1016/j.nedt.2017.07.010
9. Yue M, Zhang M, Zhang C, et al. The effectiveness of concept mapping on development of critical thinking in nursing education: A systematic review and meta-analysis. *Nurse Education Today*. 2017;52:87-94. doi:10.1016/j.nedt.2017.02.018
10. Erdem E, Efe YS, Başdaş Ö, ve ark. Hemşirelik öğrencilerinde kavram haritasının problem çözme ve eleştirel düşünme düzeylerine etkisi. *Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2017;26(2):147-152.

11. Jaafarpour M, Aazami S, Mozafari M. Does concept mapping enhance learning outcome of nursing students? *Nurse Education Today*. 2016;36:129-132. doi:10.1016/j.nedt.2015.08.029
12. Ökten Ç, Güdek Seferoğlu E. Hemşirelik eğitiminde kavram haritası kullanımının yaratıcı düşünme eğilimleri ve akademik öz-yeterlik düzeyine etkisi. *Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2022;31(2):229-234. doi:10.34108/eujhs.964817
13. Turan FD. Çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliği dersini alan hemşirelik öğrencilerinin kavram haritasına ilişkin algıları: bir metafor çalışması. *Ihlara Eğitim Araştırmaları Dergisi*. 2022;7(1):1-12. doi:10.47479/ihead.951944
14. Bulechek GM, Butcher HK, Dochterman JM, Wagner C, eds. *Hemşirelik Girişimleri Sınıflaması (NIC)*. 6th ed. Nobel Tıp Kitapevleri, in collaboration with Elsevier; 2017.
15. Culha I. Active learning methods used in nursing education. *Journal of Pedagogical Research*. 2019;3(2):74-86. doi:10.33902/JPR.2019254174
16. Özkütük N, Orgun F, Sezer H. Hemşirelik eğitiminde altı şapkalı düşünme tekniğinin kullanımı: iki farklı tekniğin karşılaştırılması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 2019;27(4):1553-1562. doi:10.24106/kefdergi.3150
17. Sreeramana Aithal, Suresh Kumar P. M. Ideal analysis for decision making in critical situations through six thinking hats method. *International Journal of Applied Engineering and Management Letters*. 2017;1(2):1-9. doi:10.5281/ZENODO.838378
18. Mostafa MF, Mansour HE, Abdrahman HA. The effectiveness of using the six-hats teaching method on improving thinking skills among critical care nursing students. *International Academic Journal of Health, Medicine and Nursing*. 2020;2(1):1-11.
19. Al-Samarraie H, Hurmuzan S. A review of brainstorming techniques in higher education. *Thinking Skills and Creativity*. 2018;27:78-91. doi:10.1016/j.tsc.2017.12.002
20. Linsenmeyer M. Brief activities: questioning, brainstorming, think-pair-share, jigsaw, and clinical case discussions. In: Fornari A, Poznanski A (eds.) *How-to guide for active learning*. New York: International association of medical science educators (IAMSE); 2021. p. 39-66.
21. Boonyoung N, Kamonmarttayakul K, Phumdoung S. Comparison of modified hybrid brainstorming with a conventional brainstorming program to enhance nurses' innovative idea generation. *The Journal of Continuing Education in Nursing*. 2021;52(2):72-78. doi:10.3928/00220124-20210114-06
22. Geuna S, Giacobini-Robecchi MG. The use of brainstorming for teaching human anatomy. *The Anatomical Record*. 2002;269(5):214-216. doi:10.1002/ar.10168
23. Kamonmarttayakul K, Boonyoung N, Phumdoung S. Effectiveness of modified hybrid brainstorming learning program in increasing innovative work behavior and innovative idea performance among nurses. *Trends in Sciences*. 2021;18(22):500. doi:10.48048/tis.2021.500
24. Putri P, Mardijanto S, Susanti IA. Jurnal Pengabdian Pada Masyarakat. *Jurnal Pengabdian Pada Masyarakat*. 2023;7(2): 396-399.
25. Özden B. Beyin fırtınası tekniği. İçinde: Kızılkaya Namlı A (ed.) *Eğitimin Kavramsal Temelleri 5: Öğretim Teknikleri*. 1. Baskı. İstanbul: Efe Akademik Yayıncılık; 2022. p. 49-60.
26. Karataş S, Akçayır G, Tosik Gün E. Yaratıcı düşünme becerisinin geliştirilmesinde ters beyin fırtınası tekniğinin etkililiği üzerine nitel çalışma. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*. 2016;6(1):42-58.